

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
O'ZBEK TILI, ADABIYOTI VA FOLKLORI INSTITUTI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI
O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI
XO'JAND DAVLAT UNIVERSITETI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
DAVLAT ADABIYOT MUZEYI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
QO'QON UNIVERSITETI

FILOLOGIYANING DOLZARB MASALALARI

*professor Ergash Ochilov tavalludining 60 yilligiga
bag'ishlangan respublika ilmiy-nazariy
konferensiyasi materiallari*

**“TAFAKKUR” NASHRIYOTI
TOSHKENT – 2025**

KBK: 83.3(50‘)

UO‘K: 821.512.133.09-1

O-95

Ochilov, E. Filologiyaning dolzarb masalalari. [matn] : Ilmiy-nazariy konferensiya materiallari to‘plami. – Toshkent: “Tafakkur” nashriyoti, 2025. – 656 b.

ISBN: 978-9910-8294-7-5

Taniqli adabiyotshunos va tarjimon, filologiya fanlari nomzodi, professor Ergash Ochilov tavalludining 60 yilligiga bag‘ishlangan ushbu “Filologiyaning dolzarb masalalari” mavzusidagi respublika ilmiy-nazariy anjumani to‘plami mamlakatimiz va xorijiy davlatlarning yetakchi olimlari hamda yosh tadqiqotchilarning o‘zbek mumtoz va zamonaviy adabiyoti, adabiyot nazariyasi va adabiy aloqalar, xalq og‘zaki ijodi va yozma adabiyot munosabati, badiiy tarjima va o‘zaro ta’sir masalalari, tilshunoslik va sharqshunoslikning muhim muammolariga oid, shuningdek, olimning hayoti va faoliyati yoritilgan maqolalarni o‘z ichiga oladi.

Tahrir hay’ati:

Nizomiddin Mahmudov, Gulchehra Rixsiev, Maqsud Asadov, Boqijon To‘xlijev, Sultonmurod Olim, Almaz Ulviy, Shomirza Turdimov, Jabbor Eshonqul, Sayfiddin Rafiddinov, Durdona Xudoyberganova, Baxtiyor Fayzulloev, Ulug‘bek Hamdam, Qudrat Omonov, Zebo Qobilova, Xayrulla Hamidov, Dilshod Rajabov, Munisjon Hakimov

To‘plab nashrga tayyorlovchilar:

Munisjon Hakimov, Dilmurod Asqarov

Taqrizchilar:

Rahmatulla Barakaev, Olim Oltinbek,
Marhabo Qo‘chqorova, Yorqinjon Odilov

ISBN: 978-9910-8294-7-5

© Ergash Ochilov, 2025 y.

© “Tafakkur”, 2025 y.

қўшимча киритиш, тушириб қолдириш ва алмаштириш каби трансформация усулларида фаол фойдаланган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). – М.: Международные отношения, 1975.
2. Заҳириддин Муҳаммад Бобур. Бобурнома. – Тошкент: Ўқитувчи, НМИУ, 2008.
3. Латишев Л.К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. – М.: Просвещение, 1988.
4. Саломов Ғ., Отажонов Н. Биз билган ва билмаган Бобур // Ўзбекистон овози. 1997, 13 февраль.
5. Саломов Ғ. Таржима назариясига кириш. – Тошкент: Ўқитувчи. 1978.
6. Тиллоева С.М., Чусовитина Е.В. Лексико-семантический анализ многозначного слова (на материале персидского и русского языков). Монография. – Екатеринбург, 2018.
7. Ҳасанов С., Отажонов Н., Жамолов С. Буюк қомусий асар «Бобурнома». – Тошкент, 2002.
8. ۲۶۹۱، مرزا نصیر الدین حیدر کراچی، تزک بابری (p. 426)
9. ۳۸۹۱، محمد قاسم صدیقی، ترقی اردو بیورو، نئی دہلی (p. 66) (تزک بابری)
10. ۳۹۹۱، رشید اختر ندوی، لاہور (p. 287) (تزک بابری)
11. ۷۰۰۲، یونس جعفری شہر بانو پیلی شیرز کر یکادی (p. 396) (وقائع بابری)

Хайрулла ҲАМИДОВ,
филология фанлари доктори, профессор
Гулнигорхон МУЙДИНОВА,
ТДШУ магистранти

ВЬЕТНАМ ТИЛИДАГИ ҲАЙВОНЛАР НОМИ АСОСИДА ЮЗАГА КЕЛГАН МАҚОЛ ВА ИДИОМАЛАР ХУСУСИДА

Аннотация. Ушбу мақола вьетнам ва ўзбек тилларида ҳайвонлар номи асосида юзага келган идиомаларнинг маъно хусусиятларини илмий ўрганишга бағишланган бўлиб, унда вьетнам ва ўзбек халқлари орасида машҳур идиомалар орасидаги ўхшаш ва фарқли жиҳатлар кўриб чиқилади.

Таянч сўз ва иборалар: мақол, матал, идиома, ҳайвонот дунёси, зоонимик иборалар, рамз, образлилик, мажозий маъно, образли асос, бадий тафаккур.

Ҳайвонот олами, хусусан, хонаки ҳайвонлар азалдан инсоният моддий турмушининг ажралмас қисми бўлиб келган. Агар ёввойи ҳайвон номлари кўпчилик халқлар ва уларнинг тилларида ваҳшийлик, айёрлик, қўполлик тимсоли бўлиб мақол ва идиомаларга ўрнашиб қолган бўлса, хонаки ҳайвон номлари, асосан яхшилик, олижаноблик, мардлик, хокисорлик рамзи сифатида қўлланилиб келган.

Кўпчилик халқлар қадимдан қишлоқ хўжалиги, чорвачилик ва овчилик билан шуғулланиб келишгани боис ҳайвонот дунёси, хусусан уй ҳайвонлари ҳақида кенг анатомик билимга эга бўлишган. Шу боис бу соҳага тегишли терминлар, ёввойи ҳайвонлар, қушлар, хусусан уй ҳайвонларнинг номлари (*қўй, эчки, товуқ, сизир, от, туя, эшак, ит* каби), уларга хос хатти-ҳаракатлар кундалик нутқда, шу жумладан, мақол ва ибораларда ўз аксини топган. Бундай бирликлар инсонга хос хатти-ҳаракатлар, ҳолатлар, кишилар орасида юзага келувчи турли муносабатларни образли ифодалашга хизмат қилган.

Ғ.Саломов бу борада алоҳида тўхталиб, “...ёмонлик, зараркунандалик тимсоли – илон, чаён; ваҳшийлик тимсоли – бўри; ёввошлик тимсоли – мусича (шунинг учун уни “мусичаи беозор” дейдилар), қўй; меҳнатсеварлик тимсоли – чумоли ва асалари; катталиқ тимсоли – фил, туя; айёрлик тимсоли – тулки; қўполлик тимсоли – айиқ; бефаҳмлик ва бефаросатлик тимсоли – эшак, чўчқа; тинчлик тимсоли – каптар; гўзаллик тимсоли – товус; хушхонлик тимсоли – булбулдир. Аммо турли халқларда ўхшатиш объектлари ўзига хос хусусиятга эга бўлиши ҳам мумкин”, – деб ёзган эди [ҒС, 30].

Инсоният ўз тарихий тараққиётида кун кечириш, хўжалик юритиш чоғида чорвачиликка оид барча нарсаларни

ўрганган ва ўз тажрибалари асосида буни тафаккурида қайта яратган. Масалан, ҳайвонларни зимдан кузатган ўзбек чорвадори уларнинг бир-бирини ҳидлаши ва “тил топишиши”ни англаган ва бу ҳолатни инсонлар хатти-ҳаракати билан қиёслаган. Натижада, “инсонлар бир-бири билан гаплашиб, тортишиб, бир қарорга келиб олишади”, яъни тил воситасида мулоқот, мулоқот воситасида эса хулоса чиқарилади, келишиб олинади” маъносидаги “ҳайвонлар ҳидлашиб-ҳидлашиб, инсонлар гаплашиб-гаплашиб”, дейилган. Шундан турк халқида *Hayvanlar koklaşa koklaşa*, *İnsanlar konuşa konuşa* матали юзага келган [X.X].

Ушбу мақолада тадқиқ этилаётган вьетнамликларнинг мақол ва идиомаларига келсак, уларда шундай бир мақол бор экан: *Chó cắn áo rách* → “*it yırtıq kıyımni tishlaydi*”¹ мақолининг мазмуни ўзбекча “*Kambagalni tuyaning ustida it qopadi*” мақолига деярли мос келади. Ҳар икки тилда ҳам асосий образ “ит” ҳисобланади, вьетнам халқ мақолида ит “кишининг йиртиқ кийимини” тишласа, ўзбек халқ мақолида “камбағал киши ҳатто туя устида ўтирган бўлса ҳам ит қопиши”, яъни ҳар иккала вазиятда ҳам “Камбағал, ночор шахснинг иши юришмаслиги, ҳар қандай шароитда ҳам унга нимадир панд бериши” таъкидланади [ЎТИЛ].

Вьетнам ва ўзбек тилларида ҳашаротлар, зараркунанда ҳайвонлар номи асосида юзага келган ўхшаш идиомалар кўп учрайди. М.: *Nuôi ong tay áo, nuôi rắn trong nhà* → “*yengida ari boqish, uyda ilon boqish*” ва унинг варианты бўлган *Nuôi ong tay áo* → *Qolda ilon boqmoq*. Ушбу вариантли фразеологизмларнинг ўзбек тилидаги муқобили кам бўлса-да нутқимизда учраб турадиган “*қўйнида илон сақламоқ*” фразеологизмидир. Ушбу тадқиқот жараёнида баъзи ўринларда мақол ва ибораларнинг туркча муқобилларини ҳам излаб қўришга тўғри келди. Қизиқарли жиҳати, турк тилида “*Koynunda yılan beslemek*” (қўйнида илон парвари-

¹ Вьетнам тилида ушбу мақолнинг “Камбағалнинг молини қарға ейди” деган синоними ҳам кенг қўлланилади.

шламоқ) ибораси кенг қўлланилар экан. Туркча манбаларда ушбу иборага қуйидагича изоҳ берилган: *İyilik yaptığınız veya değer verdiğiniz bir kişiden, karşılığında ihanet veya kötülük görmeniz anlamına gelir. Bu deyim, size zarar vermesi muhtemel birini koruyup kolladığınızda, o kişinin size ihanet edeceğini ifade etmek için kullanılır* (<https://www.haberturk.com/deyimler-ve-anlamlari>)¹.

Хонаки ҳайвонлар номига асосланган мақол ва идиомалар гуруҳи бошқа гуруҳлардан миқдор жиҳатдан кўпчиликни ташкил қилиши, уларнинг нутқда фаол қўлланиб келинаётгани фразеологизмлар устида кўп тадқиқот олиб борилган. Фразеологик бирликларга ит, маймун ва илонга хос айрим салбий томонлар асос қилиб олинган ва улар турли маъно кўчиш ҳодисалари, мажоз воситасида инсондаги салбий иллатлар ҳайвонларга кўчирилиб образли ифода этилгани, айти пайтда бундай бирликлар воситасида инсонга ўғит, насиҳат берилгани таъкидланган.

Бирон нарса ёки ҳодиса учун образли асос қилиб биронта ҳайвон ёки парранданинг номини қабул қилишда ҳар бир халқ ўз завқи ва дидига эга. Бу ўша халқнинг тарихий такомил даражаси, миллатнинг урф-одатлари, жўғрофий ва ижтимоий-иқтисодий шароитлар, ахлоқ меъёрлари, инсонларнинг фалсафий ва диний қарашлари билан чамбарчас боғлиқ. Чунончи, ўзбеклар ўз фарзандини туянинг боласи (бўта, бўтам, бўталоғим); отнинг боласи (тойчоқ, тойчоғим, той бола), қўйнинг боласи (қўзичоқ, қўзичоғим)га ўхшатади. Аммо, масалан, сигирнинг боласи номига нисбат бериб “бузоқчам”; эшакнинг боласига нисбат бериб “хўтикчам” демайди. Чунки бир миллат кишиси ўз фарзанди учун бир сўзни эркалаш воситаси сифатида қўлласа, бошқа миллат вакили бу сўзни ҳақорат деб билиши мумкин.

Узоқ Шарқ халқларида мардлик, олийҳимматлик,

¹ “Бу ибора яхшилиқ қилинган ва қадрланган бир кишидан қилган яхшилигингиз эвазига ундан хиёнат ёки ёмонлик кўришингиз маъносида қўлланилади”

олижаноблик сифатлари ўзбек халқиникидан анча фарқ қилади. Масалан, хитойликлар ва вьетнамликларда аждарҳо образи тимсол даражасига етган. Аждаҳо вьетнам халқ оғзаки ижоди ва мифологиясида қудрат, ҳокимият, ҳимоя ва юксаклик рамзи ҳисобланади: аждаҳо – осмон ва ёмғир келтирувчи куч тимсол сифатида қаралади. Ҳолбуки, аждаҳо образи ўзбек халқ оғзаки ижодида мутлақо тескари талқин қилинади. Ўзбек халқ эртаклари, ривоятлари ва дostonларида кўпинча қирқ бошли илон ёки одамларни ютиб, қизларни олиб кетиб, элни қўрқувда сақлайдиган аждаҳо салбий куч, ёвуз махлуқ сифатида тасвирланади. Аждаҳо табиий офатлар (сел, тошқин, зилзила), ёвуз кучлар рамзи ҳисобланади.

Ёки “чўчқа” вьетнам маданиятида иккиёқлама мазмун касб этади. Салбий томондан қараганда “аҳмоқлик, ялқовлик, ифлослик, очкўзлик ва пасткашлик рамзи” (*ăn như lợn* – “чўчқадек ейиш”, *béo như lợn* – “семиз чўчқадек” каби. Ижобий томондан “серфарзандлик ва фаровон ҳаёт тимсоли” Тўй маросимида қовурилган чўчқа келтирилиши – серфарзандлик ва осойишта турмуш рамзи ҳисобланади. *Lợn ăn chóng lợn* – “чўчқадек тез ўсиб улғайиш, фаровон ҳаёт кечириш” каби. Яна бир ижобий маънодаги фразеологизм *Ăn tết to như lợn* (“чўчқадек катта байрам қилиш”. Маъноси: тўкин-сочин, шодиёна ва фаровонлик). Ёки *lợn ăn chóng lợn* – чўчқадек тез ўсиб улғайиш ва б.

Ўзбек ва вьетнам тилларидаги фразеологизмларни солиштириш жараёнида ички образ ва семантика жиҳатидан ўхшаш фразеологизмларга кўп дуч келинади. *chó treo mèo đậy* – “итни ос, мушукни ёп”. Бу фразеологик бирикмада эҳтиёткорлик ва хушёрлик ифодаланган. Қишлоқ шароитида озиқ-овқатларни ҳайвонлардан асраш муҳим бўлган. Шу боис, агар уйда ит бўлса, гўшт маҳсулотларини итнинг бўйи етмайдиган жойга осиб қўйиш, уйда мушук ҳам бўлса, идишнинг оғзири маҳкам ёпиш зарурлиги

иблралар орқали уқтирилган. Шундан келиб чиқилса, ибора “ҳар доим эҳтиёт бўлиш ва уй ҳайвонларидан “хафа бўлмаслик”, олдиндан чора кўриш зарур” лиги айтилган. Ўзбек тилида ҳам бу иборага муқобил матал бор – “Эҳтиёт – элакдан сув ичиради”. Унда ҳам эҳтиёткорлик ҳар қандай ҳолатда инсонни кўнгилсизликлардан сақлаши уқтирилади¹.

Вьетнам тилидаги “*Công rắn cắn gà nhà*” идиомаси сўзма-сўз таржимада “Илонни ушлаб, уйдаги товукни чақтириш” дегани. Унинг маъноси “хиёнат қилиш, ўз яқинига зарар етказиш, яъни душманни ўз уйига олиб келиб уй аҳлига зарар етказиш”дир. Вьетнам халқининг бадий тафаккурида ҳам илон образининг салбий рамзга айланиши ва бунинг умуман Шарқ халқларига хос хусусиятлиги ўзбек тилида бунга айнан мос келадиган мақол шакли мавжуд бўлмаса-да, бадий таржимада буни айнан сўзма-сўз ўгириш иш беради, яъни ўзбек китобхона гап нимада эканини дарҳол англайди.

“*Không vào hang hùm làm sao bắt được cọp*” мақоли вьетнам тилида тўғридан-тўғри таржима қилинганда “Йўлбарс инига кирмасанг, уни ушлай олмайсан” маъносини беради. Яъни “Жасорат тўплаб, таваккал қилсанг, яхши натижага эришасан”. Ўзбек халқида ҳам жуда кам учраса-да, бунга муқобил шакл мавжуд: “Шер инига кирмаган, шер боласин тутолмас”. Демак, иккала тилда ҳам энг йирик, кучли йиртқич ҳайвонлар саналган йўлбарс ва шер жасорат ва ботирлик рамзи ҳисобланади ва ҳайвон образлари турли бўлса-да, мақолларда образли асос деярли бир хил – хавфни енгиб, жасорат кўрсатиш орқали олий мақсадга эришиш [Нгуен,80].

“*Trâu buộc ghét trâu ăn*” мақолининг сўзма-сўз таржимаси “Боғланган буқа ўтловчи (буқа)дан нафратланади” бўлиб, “имконияти чегараланган киши имконияти борларлардан хафа бўлади, унга ҳасад қилади” маъносида қўлланилади.

¹ Ўзинга эҳтиёт бўл, қўшинини ўғри тутма.

Ўзбек тилида бунга анча яқин мазмунда “Тулкининг бўйи етмаган узум нордон бўлади” нақли ишлатилади. Бу ерда ҳам инсондаги ҳасадгўйлик ўз ифодасини топган (вьетнамларда эса буқа образи). Образлар фарқли бўлса-да, мантиқ битта – ҳасадгўйлик, қизғаниш¹.

Таҳлилга тортилган вьетнам мақолларининг айримлари ўзбек халқ мақол ва маталларига қайсидир жиҳати билан мос келади (“Шер инига кирмаган, шер боласин тутолмас”, “Оловсиз тутун чиқмайди”, “Илонни кўтариб, ўз уйидаги товукни чақтирмақ”, “Ақлли қуш амалдор уйининг томига қўнади”, “Сўз – кумуш, сукут – олтин”²; “Беклар уришса, қулнинг боши кетади”³; “Ололмаган узум нордон”⁴ каби. Бундай мақол ва идиомалар орқали вьетнам ва ўзбек халқлари ҳайвон образлари орқали бир хил инсоний қадриятларни ифода этганликлари кузатилади.

Вьетнам тилида машҳур «*Trâu bò húc nhau ruỗi muỗi chết*» мақолининг маъноси “Буқалар уришса, пашша ва чивинлар ўлади” тарзида англашилади. Яъни “катта одамлар жанжалидан кичиклар зарар кўради”. Ўзбек халқ оғзаки ижодида ушбу сюжетга аниқ муқобил бўла оладиган мақол бор экан: “Беклар уришса, қулнинг боши кетади”. Бу ерда ҳам ижтимоий табақаланиш, кучли ва заифлар ўртасидаги муносабат образли тарзда ёритилган. Туркларда ҳам бунга айнан мос келадиган мақол бор: “*Filler tepişirken, olan ci-menlere olur*” (Маъноси: Филлар тепишар экан, бўладигани майсаларга бўлади).

Дунёнинг кўпчилик халқларида инсоннинг сўзни кам гапириши, бекорга сўзни “исроф” қилмаслиги, “Кўп гапирган кишининг кўп янглишиши”, “Сўз – кумуш, сукут – олтин” эканлигига мақол ва маталларда алоҳида урғу берилади. Бу нарса вьетнам тилида ҳам кузатилади.

¹ С а л о м о в Ғ. Рус тилидан ўзбекчага мақол, матал ва идиомаларни таржима қилиш масаласига доир. – Тошкент: ЎзФА нашриёти, 1961.

² “Chim khôn bót lông, người khôn bót lời”

³ “Trâu bò húc nhau ruỗi muỗi chết”

⁴ “Trâu buộc ghét trâu ăn”.

Масалан, *“Chim khôn bớt lông, người khôn bớt lời”* (сўзма-сўз: “Ақлли қуш патини асрайди, ақлли одам сўзини”), яъни “доно одам ортиқча гапирмайди”.

Хулоса. Вьетнам ва ўзбек мақол ва идиомаларининг ўхшаш жиҳатлари ва улар орасидаги фарқларнинг асосий сабаби бу икки халқнинг турмуш тарзи, географияси, дини, тарихи ва дунёқарашидаги айрим ўхшашликлар ва фарқлиқликлардир. Чунки ҳар бир халқ ўз ҳаёт тарзи, маданияти, дини ва дунёқарашида муҳим бўлган нарсани рамз қилиб олади ва мақол ва идиомаларида акс эттиради.

Умуман, ҳайвонот дунёси билан боғлиқ мақол ва идиомалар қайси маънода айтилган бўлмасин, натижа эътибори ила инсоннинг ақли, тафаккури, эътиқоди, ҳис-туйғуси, ахлоқи, ташқи кўриниши, хатти-ҳаракати, атрофдаги инсонлар билан турли муносабатларини ифода этади. Яъни, ҳайвонот дунёсининг мақол ва идиомаларда ифодаланишининг асосий сабабларидан яна бири инсоннинг табиат, ундаги жонзотлар билан дўст, иноқ яшаганлиги, тангри яратган ҳар қандай борлиққа бўлган қизиқиши ва севгиси бўлса керак.

Асосийси, мақол ва идиомалар ҳайвонот, парранда, ҳашаротлар номи, уларнинг хатти-ҳаракатлари, тана аъзолари номлари ва бошқа жиҳатлар билан қанчалик боғлиқ бўлсин-бўлмасин, уларнинг тағ-замирида инсон туради. Уларнинг барчасида инсоннинг хатти-ҳаракатлари, феъл-атвори кўчма маънода, образли қилиб ифодаланади. Мақол ёки бошқа фразеологик бирликнинг образ марказида ҳар доим инсон ва уни ўраб турган моддтй олам туради. Барча мавжудот, предмет, тушунчаларнинг иборалар негизини ташкил этишининг асосий сабаби ҳам шудир.

Фойдаланилган адабиётлар:

[ҒС] – Саломов Ғ. Рус тилидан ўзбекчага мақол, матал ва идиомаларни таржима қилиш масаласига доир. – Т.: ЎзФА нашриёти, 1961.

[ЎТИЛ] – O‘zbek tilining izohli lug‘ati: 80000 dan ortiq so‘z va so‘z birikmasi. J.III. N-Tartibli/Tahrir hay‘ati: T.Mirzayev (rahbar) va b.; O‘zR

FA Til va adabiyot in-ti. – Toshkent: «O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2006.

[X.X] – Чорва молларига ўхшатиш билан боғлиқ ҳолда келиб чиққан туркча дейимлар. Туркшунослик изланишлари: Иккинчи тўплам. – Тошкент: ТДШИ, 2009. – Б. 57 – 69.; Овчилик билан боғлиқ туркча мақол ва иборалар. Шарқшунослар анжумани: Илмий мақолалар тўплами (2-сон). – Тошкент: 2009. – Б. 16 – 23.

[Нгуен] – Нгуен Т.К.М. Фразеологизмы с разными группами зоонимов в русском и вьетнамском языках и их изучение иностранными учащимися. – М.: – 2019. – С. 80 – 84.

[Ань] – Ань Н.Т.В. Культурные коннотации зоонима свинья во фразеологических единицах русского и вьетнамского языков // Вестник Череповецкого государственного университета. – 2018. – №. 6 (87). – С.114 – 123.

Интернет сайтлари:

<https://www.haberturk.com/deyimler-ve-anlamlari>.

<https://cyberleninka.ru/article/n/vietnamski>.

Iroda FATXUTDINOVA,

*Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
tayanch doktoranti*

TARJIMADA SEMANTIK EKVIVALENTLIK VA MADANIY KONVERSIYA MASALASI

Annotatsiya. Ushbu maqolada Bhisham Sahnining “Basanti”, “Jharokhe” asarlarining o‘zbek tilidagi tarjimalari - “Basantiy” (Amir Fayzullo tarjimasi), “Darichalar” (Ansoriddin Ibrohimov tarjimasi) misolida semantik ekvivalentlik va madaniy konversiya masalalari tahlil qilinadi. Tarjimada mazmuniy moslikni ta’minlash, madaniy konnotatsiyalarni saqlash va stilistik transformatsiyalarni muvofiqlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada lingvistik, semantik muammolar, idiomatik ifodalar, metaforalar va xalqona so‘zlarning tarjimasidagi konversiv yondashuvlar nazariy asoslar bilan yoritiladi.

Kalit so‘zlar: semantik ekvivalentlik, pragmatik ekvivalentlik, madaniy konversiya, stilistik transformatsiya, tarjimashunoslik.

MUNDARIJA

ADABIYOT NAZARIYASI VA ADABIY ALOQALAR

Султонмурод Олим. Серистеъдодлилик	4
Баҳодир Карим. Диний-тасаввуфий таҳлил методи ...	18
Иброҳим Худоёр. Ваҳйи дил дар мероси андешагони ориф Меҳнавий Абусаид Абулхайр	27
Ахлоқ Аҳмад Оҳан. Вежагиҳои шеърӣ форси ва шеърӣ Бедил.....	33
Salidə Şərifova. Xəlil Yusiflinin elmi tədqiqatlarında Şərq intibahı	40
Abdugʻopir Qosimov, Oybek Xolmatov. Erix Mariya Remark va Oʻtkir Hoshimov romanlarida askar ruhiyati talqini	60
Мавҷуда Ўрунова. Санъати муодила дар ғазалиёти Соиб.....	66
Адҳамбек Алимбеков. Озарбайжоннинг биринчи шоираси – Маҳсатий Ганжавий	77
Ўктамали Сатторов. Адабий таъсир ва ижодий ўзига хослик	88
Рустам Умурзаков. Бола образининг назарий муаммолари	97

O'ZBEK MUMTOZ ADABIYOTI MASALALARI

Илёс Исмоилов. Тўрт муножот шарҳи	107
Мутабар Шарипова. Особенности суфийской прозы и проза Ходжа Абдаллаха Ансари	113
Farida Karimova. Xusrav Dehlaviyning “Vasat ul-hayot” devoni debochasida badiiy ijod masalalari	124
Орзигул Ҳамроева. Ҳомидий Балхий “Юсуф ва Зулайхо” достонининг қўлёзма нусхалари	132
Мавлонберди Суюнов. Матла ва унинг ғазалдаги ўрни.....	141

Zebuniso Amirkulova. Reflection of the national heroic movement in the image of the historical image “Nur kurbashi” ...	303
Havasxon Salixodjayeva, Tanzila Zokirova. Asqad Muxtor she’r-larida qo’llangan frazeologizmlarning lingvostilistikasi.....	310
Xurshida Nishonova. Poetik obraz nazariyasining evolyut-siyasi	316
Дилноза Умарова. Қайта қуриш даври матбуотида полемика	329
Tursunoy Yo’ldoshyeva, Usmon Azim she’riyatida sog’inch-ning badiiy talqini	337
Ma’muraxon Madaminova. Shavkat Rahmon she’riyatidagi peyz lirikasining poetik tahlili	342
Турсуной Шарипова. Parodiya intertekstual matn sifatida	349
Sevinch Omonova. “Xamsa” dan taralgan yog’du	354

TARJIMASHUNOSLIK MUAMMOLARI

Қосимжон Содиқов. “Сюань-Цзан кечмиши” асари қадим-ги турк таржима адабиётининг ёдгорлиги сифатида ...	366
Rustam Sharipov. Cho’lpon tarjimalari haqida ayrim mulo-hazalar	376
Хайрулла Ҳамидов, Азиза Мавлонова. Премчанднинг “Қисмат” романи ўзбек тилида	382
Бахтиёр Файзуллоев. Лоиқ шеърларининг ўзбекча таржималарини ўрганишга доир	390
Мухлиса Шарахметова. «Бобурнома»нинг урдуча таржи-масида таржима трансформацияларнинг қўлланиши ..	401
Хайрулла Ҳамидов, Гулнигорхон Мўйдинова. Вьетнам тилидаги ҳайвонлар номи асосида юзага келган мақол ва идиомалар хусусида	410
Iroda Fatxutdinova. Tarjimada semantik ekvivalentlik va madaniy konversiya masalasi.....	418
Kamola Yuldasheva. Sinxron tarjima jarayonidagi samarali psixo-fiziologik strategiyalar	423

FILOLOGIYANING DOLZARB MASALALARI

MUHARRIR: A. MUXTOROV
TEXNIK MUHARRIR: O. MUXTOROV
SAHIFALOVCHI DIZAYNER: D. AKRAMOV

Nashriyot litsenziyasi: 5209

Bosishga ruxsat etildi 31.10.2025.
Bichimi 60x84 $\frac{1}{16}$. Ofset qog'oz. Ofset bosma
usulda bosildi. "Cambria" garniturasida.
Shartli bosma taboq 41. Adadi 150 nusxa.

Original maket «Tafakkur» nashriyotida tayyorlandi.
Manzil: Toshkent viloyati, Toshkent tumani, Bunyodkor MFY,
Ko'l 17-tor ko'cha, 9-uy. Tel: 71 2447588.
Email: tafakkurmaktub@mail.ru

«Fan va ta'lim» nashriyoti bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahri, Shayxontohur tumani, Navoiy
ko'chasi, 30-uy. Websayt: fanvatalim.uz
Email: info@fanvatalim.uz **Tel:** +998 94 6644003.
@FANVATALIMGA